

УДК 911.3.375:338.48(477)

Глибовець В.Л.

АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ ДО СТОЛИЧНОГО СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОГО РАЙОНУ УКРАЇНИ

Ця стаття присвячена аналізу туристичних потоків різного виду до Столичного суспільно-географічного району та інших восьми районів України.

Ключові слова: Столичного суспільно-географічного району, туристичні потоки.

Эта статья посвящена анализу туристических потоков разного вида в Столичный общественно-географический район и другие восемь районов Украины.

Ключевые слова: Столичный общественно-географический район, туристические потоки.

This article is devoted to analysis of the quantity of different kinds of tourists, which are coming to Capital social-geographical district and another eight districts of Ukraine.

Key words: to Capital social-geographical district, the quantity of different kinds of tourists.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Кількість туристів, які відвідують ту чи іншу країну, регіон або місто свідчить про популярність даної туристичної дестинації. Чим більше туристів у рік приймає туристична дестинація, тим більш популярною вона є. Найбільш популярні світові туристичні центри отримують значні кошти від туризму, приймаючи мільйони туристів щороку. Столичний суспільно-географічний район має всі туристичні принади задля розвитку даної сфери. Але через слабку обізнаність іноземців щодо туристичних атракцій України, не сформованість брендів українських туристичних дестинацій, їх слабе позиціонування та недостатню промоцію на міжнародному туристичному ринку, туристичні потоки до регіонів України незначні у порівнянні зі світовими туристичними центрами. Це актуальна проблема сьогодення, яка потребує прийняття невідкладних рішень з боку державних органів влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки з'явилась досить велика кількість цікавих робіт, в яких розглядаються міста згідно сучасних потреб суспільства та тенденцій стрімкого розвитку туризму. В них також зачіпається питання туристичних потоків. Це роботи таких авторів: Любіцева О.О., Бабарицька (Кіптенко) В.К., Лазарєв В.В., Лазарева І.В., Ульмасвай Ф.С., Беспалова Н.Ю., Мітін І.І., Джаман В.О., Доценко А.І., Богалдін-Малих В.В., Кифяк В.Ф., Корнієнко М.І., Максаковський В.П., Мозковий А., Нескоромная Е., Окладнікова Є.А., Романов А.А., Перцик Є.Н., Франжіаллі Ф., Харрис Г. та ін.

Формулювання цілей. Проаналізувати туристичні потоки до Столичного суспільно-географічного району України за період часу з 2000–2011 рр. і порівняти їх з туристичними потоками до інших восьми районів країни.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб об'єктивно оцінювати сучасний стан туристичної сфери в Столичному СГР, необхідно визначити величину туристичних потоків до нього. Для цього, нами було взято туристичні показники по областях району за період 2000–2009 рр. Туристичні показники включають такі: кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України; кількість іноземних туристів; кількість туристів-громадян України, які виїжджали за кордон; кількість внутрішніх туристів; кількість екскурсантів.

Для того, щоб визначити, яке місце займає Столичний СГР у структурі суспільно-географічних районів України, нами були обраховані такі ж туристичні показники і по іншим восьми районам країни. Необхідно зазначити, що дані по Київській області не враховують місто Київ. Нами була складена табл. 1, в якій туристичні показники по областях зведені в один по району в цілому. Всього районів, разом зі Столичним, нараховується дев'ять. Розглянемо статистичні показники туристичних потоків Столичного СГР детально.

Табл. 1

Туристичні потоки суспільно-географічних районів України, (осіб)

Роки	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України – усього ¹	Із загальної кількості туристів:			Кількість екскурсантів
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
Столичний район					
2000	33 810	1 056	3 269	29 485	125 569
2001	69 630	1 275	8 072	60 283	68 392
2002	79 970	2 276	15 044	62 650	73 335
2003	81 573	3 383	22 437	55 753	96 487
2004	53 803	2 576	10 491	40 736	46 579
2005	53 777	2 905	8 753	42 119	53 671
2006	58 459	3 916	13 012	41 531	38 957
2007	66 013	3 399	25 247	37 367	58 757
2008	79 453	4 175	32 156	43 122	45 661
2009	58 732	3 921	23 634	41 151	26 625
Донецький район					
2000	101 385	2 122	24 047	75 216	29 385
2001	141 700	2 181	28 295	111 224	37 656
2002	153 118	3 991	32 283	116 844	43 694
2003	201 035	5 987	38 673	156 375	49 802
2004	135 401	1 935	39 493	93 973	51 829
2005	155 432	1 025	46 793	107 614	61 246
2006	176 449	1 425	65 346	109 678	56 513
2007	211 020	1 878	78 595	130 547	60 453

Географія та туризм

2008	209 148	3 664	77 247	128 237	43 001
2009	167 414	3 299	61 795	102 319	44 771
<i>Карпатський район</i>					
2000	337 948	37 495	140 277	160 176	187 677
2001	258 555	41 655	61 500	155 400	219 882
2002	289 819	45 524	61 096	183 199	233 777
2003	350 137	54 186	60 510	235 441	262 319
2004	299 376	48 640	55 549	195 187	201 728
2005	363 700	39 825	65 015	258 860	219 685
2006	555 320	36 547	74 140	444 633	242 094
2007	1 003 923	27 469	104 394	871 060	658 128
2008	896 593	33 265	131 592	731 736	717 759
2009	740 776	25 117	96 543	619 116	645 705
<i>Північно-Західний район</i>					
2000	103 369	3 833	6 090	93 446	26 650
2001	80 600	2 637	5 119	72 844	34 207
2002	100 143	5 490	8 482	86 171	43 055
2003	102 885	4 720	9 533	88 632	50 781
2004	103 824	6 664	11 667	85 493	58 850
2005	107 577	6 537	14 400	86 640	79 836
2006	118 047	7 601	15 387	95 059	62 567
2007	120 927	8 734	20 333	91 860	59 046
2008	125 427	8 426	15 950	101 051	62 526
2009	89 764	4 578	11 344	73 842	44 227
<i>Північно-Східний район</i>					
2000	160 099	8 538	7 468	144 093	63 749
2001	149 483	9 218	10 506	129 759	72 058
2002	177 126	11 641	19 349	146 136	87 109
2003	217 848	9 589	25 617	182 642	109 238
2004	176 316	13 403	31 413	131 500	109 831
2005	180 604	11 052	56 388	113 164	113 904
2006	166 076	9 549	32 602	123 925	105 883
2007	228 192	10 349	73 232	144 611	85 461
2008	228 759	10 358	91 072	127 329	100 505
2009	182 091	11 941	75 615	94 535	85 438
<i>Подільський район</i>					
2000	118 557	3 757	15 396	9 9404	65 966
2001	89 448	3 247	16 527	6 9674	75 288
2002	101 152	4 196	13 545	8 3411	62 726
2003	127 210	7 093	15 017	10 5100	72 068
2004	109 424	3 952	14 117	91 355	72 159
2005	110 052	4 262	18 859	86 931	72 853
2006	115 576	3 779	25 003	86 797	73 962
2007	137 729	3 605	33 624	100 467	71 483
2008	151 583	5 073	34 861	111 649	96 128
2009	121 399	3 612	29 154	88 633	65 848

Придніпровський район					
2000	139 818	24 832	13 850	101 136	73 217
2001	153 671	26 355	34 921	92 395	112 579
2002	194 474	37 811	23 495	133 168	89 491
2003	327 929	37 178	31 875	258 576	137 487
2004	163 655	26 847	29 408	107 400	91 899
2005	197 220	30 601	38 385	128 234	96 851
2006	220 615	29 168	58 212	133 235	102 201
2007	251 021	26 784	84 771	139 466	106 895
2008	284 299	28 685	112 668	142 946	126 058
2009	197 150	21 479	71 960	103 711	83 205
Причорноморський район					
2000	338 234	216 046	31 019	465 800	783 631
2001	391 402	238 862	25 422	547 509	959 600
2002	431 569	251 476	23 158	639 117	974 834
2003	575 809	341 911	26 817	777 316	1561 242
2004	570 210	186 522	36 617	347 071	382 653
2005	241 654	180 162	42 288	378 813	537 392
2006	245 237	163 035	53 334	364 190	667 796
2007	654 883	194 444	65 952	394 487	785 424
2008	627 304	169 573	73 152	383 682	717 519
2009	502 882	121 755	50 924	330 203	635 002
Центральноукраїнський район					
2000	59 602	2 074	2 281	55 247	56 642
2001	56 213	1 242	2 288	52 683	33 623
2002	72 721	1 958	11 575	59 188	38 132
2003	82 648	5 331	8 134	69 183	46 453
2004	63 580	2 046	6 793	54 741	41 527
2005	70 629	2 028	11 188	57 413	50 564
2006	72 060	2 385	10 038	32 371	47 164
2007	78 445	1 896	14 525	62 024	40 857
2008	86 002	1 597	19 684	64 721	49 661
2009	52 593	982	11 250	40 361	32 511

З діаграми на рис. 1 видно, що найбільш вдалими роками для суб'єктів туристичної діяльності Столичного СГР були такі – 2001, 2002, 2003, 2007 та 2008, а найменш вдалим – 2000. Ці показники яскраво відображають нестабільність політичної та економічної ситуації в районі та країні в цілому. В 2004 році відбулася Помаранчева революція і зміна політичних орієнтирів. На графіку видно, що між показником за 2003 р. і 2004 р. спостерігається суттєва різниця у бік зменшення кількості туристів, які користувалися послугами суб'єктів туристичної діяльності району. Показник за 2005 р. майже не перевищив попередній. А от з 2006 по 2008 рр. очевидним є зростання кількості туристів, обслугованих туристичними організаціями району. Через світову фінансову кризу, яка суттєво вплинула і на Україну, показник 2009 р. впав майже до рівня 2006 р.

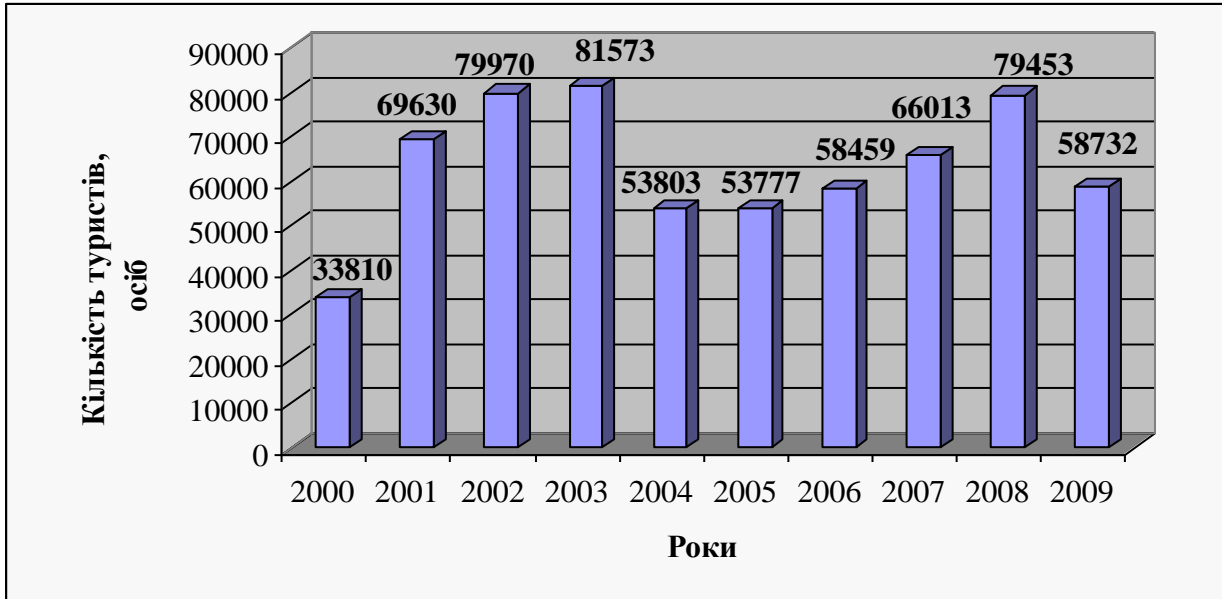

Рис. 1 Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України в Столичному СГР за період 2000–2009 рр.

З діаграми на рис. 2 бачимо, що у 2000 р. та 2001 включно інтерес іноземців до Столичного СГР був незначним.

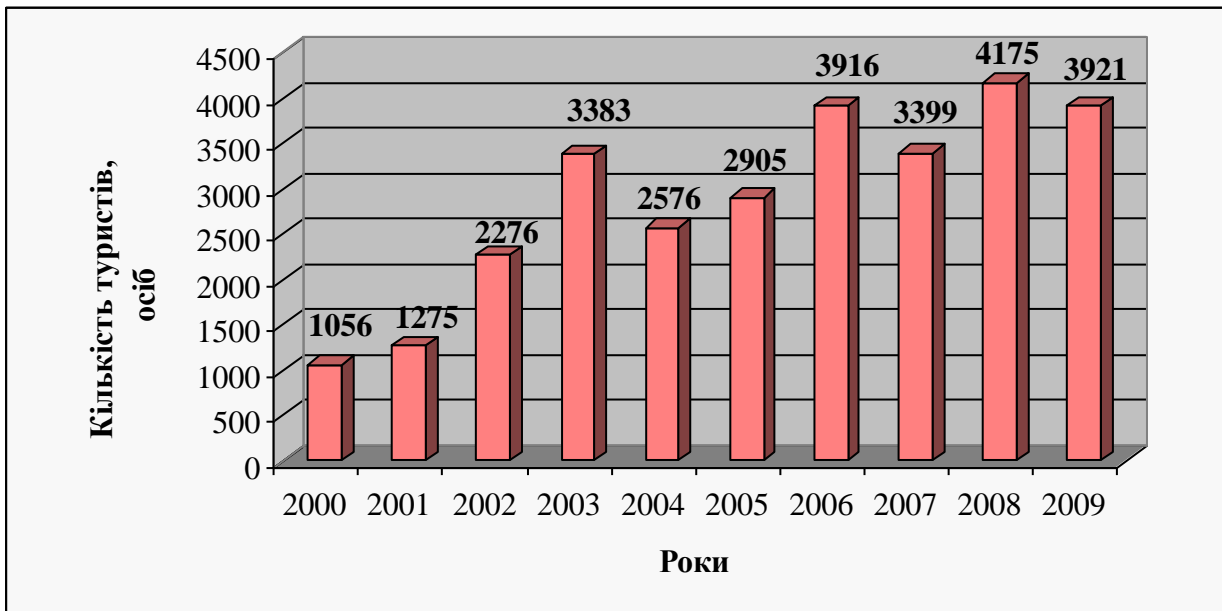

Рис. 2 Кількість іноземних туристів, які відвідали Столичний СГР за період 2000–2009 рр.

Починаючи з 2002 р. спостерігаємо зростання показника. У 2003 р. показник збільшився ще більше, але знову знизився у 2004, причиною чого могли стати як політичні, так і економічні зміни в країні. У 2005 році

спостерігалось незначне збільшення кількості іноземних туристів в районі. В останні чотири роки, 2006 – 2009, було наявне збільшення інтересу іноземців до Столичного СГР, особливо у 2008 р. Варто зазначити, що домінуючими видами туризму в районі є діловий та екскурсійно-пізнавальний. Найбільш актуальними для туристичних фірм району залишаються ринки туристичних послуг країн СНД, Єгипту, Туреччини, Польщі, Німеччини, Балтії, країн Сходу, туристи з яких складають переважну більшість іноземців, що відвідують Столичний СГР. Для збільшення кількості іноземних туристів до Столичного СГР і України в цілому, необхідно збільшувати кількість туристичних фірм, які працюють на прийом іноземців, або ж переорієнтовувати наявні туристичні фірми, які займаються виїзним туризмом на інший напрямок – в'їзний туризм.

Значне зростання виїзного туристичного потоку протягом 2007 – 2009 рр. (рис. 3) є наслідком послідовної реалізації комплексу рекламно-виставкових заходів по просуванню вітчизняного продукту на внутрішньому та зовнішньому ринках. З 2000 по 2006 р. включно (окрім 2003 р.) даний показник є незначним.

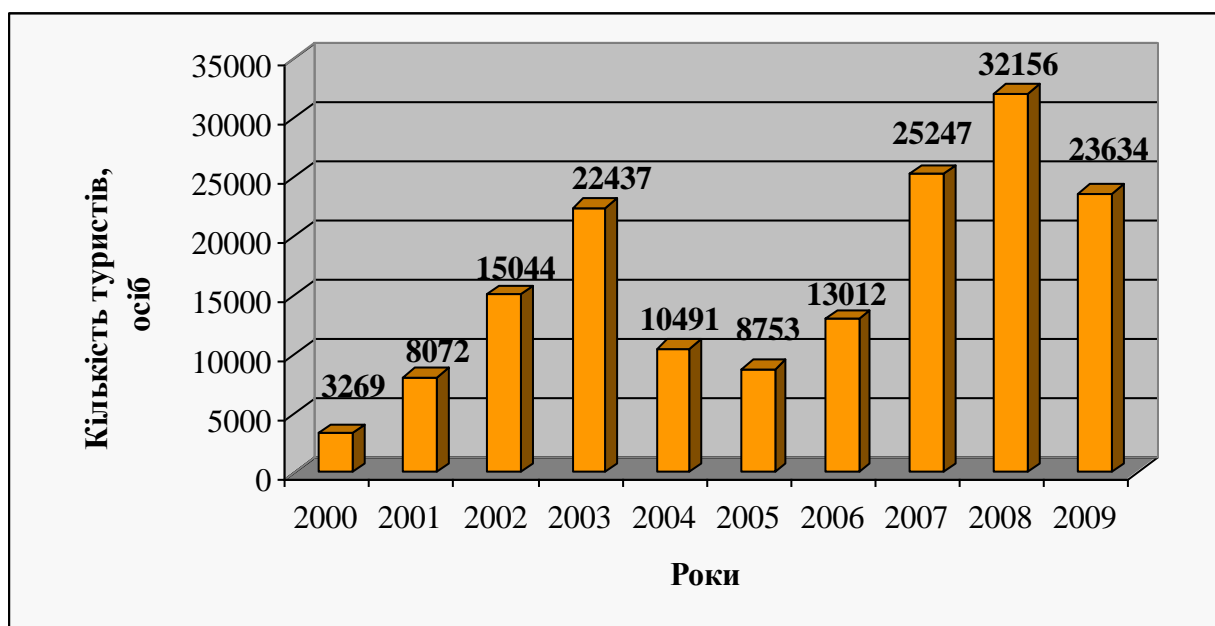

Рис. 3 Кількість громадян України (жителі Столичного СГР), які виїжджали за кордон з туристичною метою за період 2000–2009 рр.

На рис. 4 видно, що піковими роками для внутрішнього туризму району стали 2001, 2002 та 2003, потім показник дещо зменшився, але майже не втрачав рівноваги протягом 2004 – 2009 рр. (окрім 2007 р.). Найменший показник кількості внутрішніх туристів спостерігався у 2000 р. Якщо порівнювати кількість екскурсантів з кількістю внутрішніх туристів району у 2000 р., то кількість екскурсантів в тому ж році була максимальною (рис. 5). У 2001 та 2002 рр. спостерігається спад екскурсійної активності, потім збільшення 2003 р. змінюється різким

спадом у 2004 р. З 2005 по 2009 рр. спостерігаються незначні підйоми та спади кількості екскурсантів у Столичному СГР.

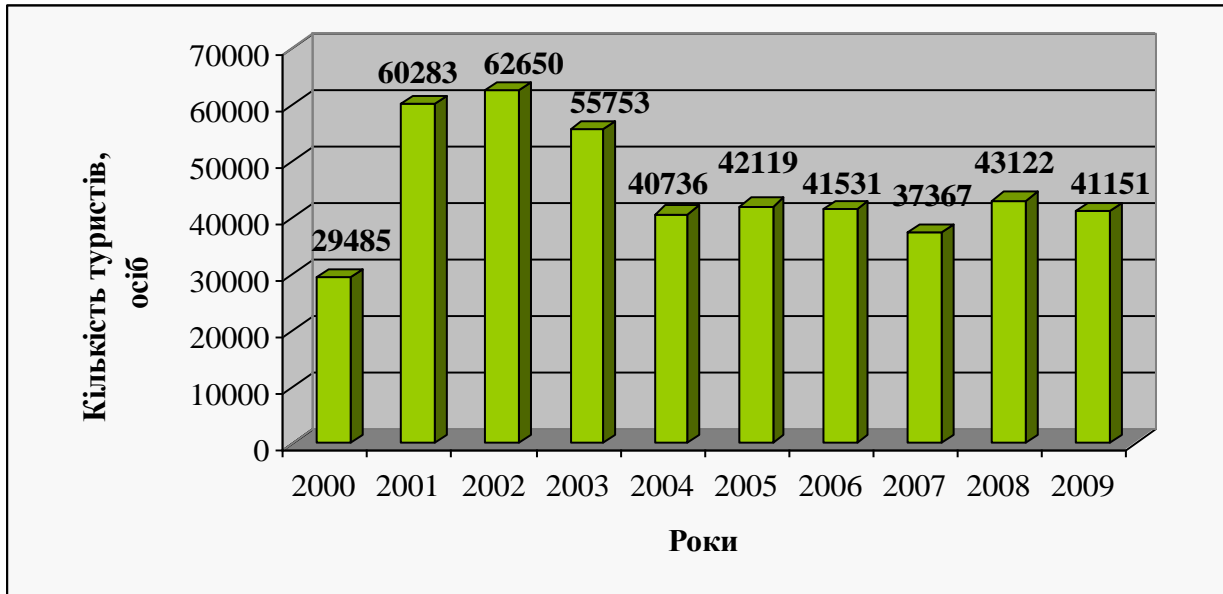

Рис. 4 Кількість внутрішніх туристів Столичного СГР за період 2000–2009 рр.

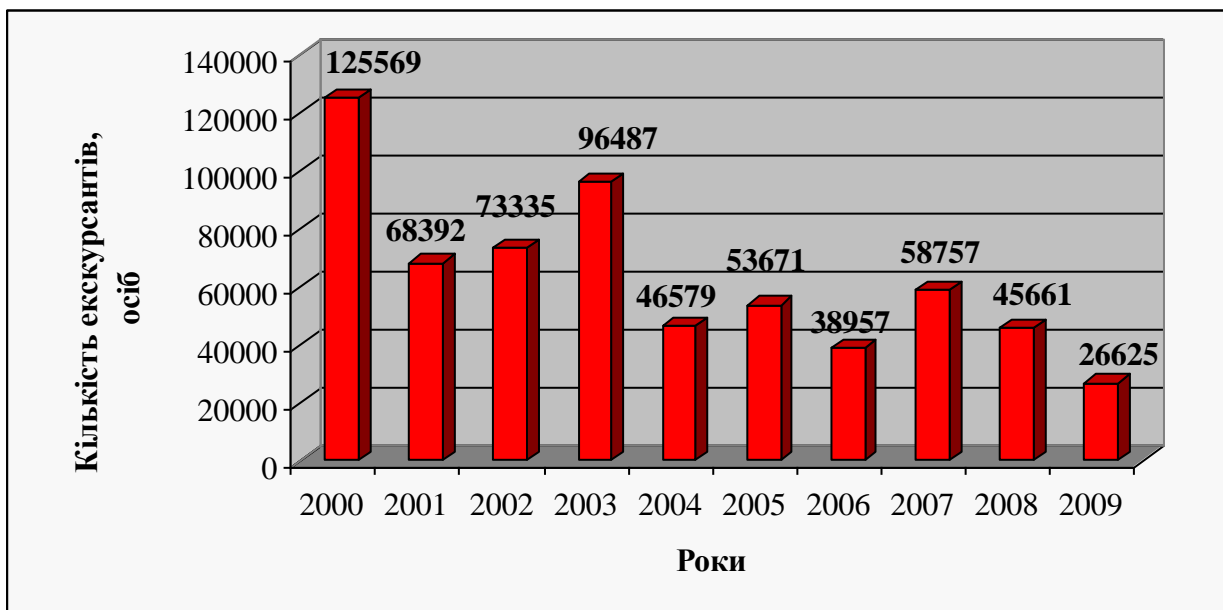

Рис. 5 Кількість екскурсантів у Столичному СГР за період 2000–2009 рр.

Кількість туристів, які відвідують Столичний СГР дає змогу побачити реальну зацікавленість туристів до цього району. Для того, щоб порівняти показники Столичного СГР з такими ж у інших суспільно-географічних районах України, нами було виведено середнє значення для кожного показника за десять років – період з 2000 по 2009 рр. (табл. 2).

З табл. 2 видно, що найбільша кількість туристів у період з 2000 по 2009 рр. була обслугована суб'єктами туристичної діяльності України у

Карпатському районі, а найменша у Столичному. Найбільша кількість іноземних туристів відвідала Причорноморський СГР, а найменша – Центральноукраїнський. Найбільша кількість туристів–громадян України, які виїжджали за кордон, була зафіксована у Карпатському СГР, а найменша – знову ж таки у Центральноукраїнському.

Логічно, що саме Причорноморський СГР став лідером за кількістю внутрішніх туристів, а найменша їх кількість спостерігалася у Столичному СГР. По кількості екскурсантів найбільший показник належить знову ж таки Причорноморському СГР, а найменша – Центральноукраїнському. Результати проведенного аналізу дають можливість зробити висновок, що найбільші туристичні потоки припадають на рекреаційні зони України – це Українські Карпати та Кримський півострів.

На основі табл. 2 було побудовано діаграму на рис. 6, яка дає можливість побачити, який вид туристів переважає в структурі туристичних потовік в тому чи іншому СГР України.

Табл. 2

Туристичні потоки за суспільно-географічними районами України (середнє значення за період з 2000 по 2009 рр.), (осіб)

Райони	Кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України – усього ¹	Із загальної кількості туристів:			Кількість екскурсантів
		іноземні туристи	туристи-громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи	
Столичний	63 522,0	2 888,2	16 211,5	45 419,7	63 403,3
Донецький	165 210,2	2 750,7	49 256,7	113 202,7	47 835,0
Карпатський	509 614,7	38 972,3	85 061,6	385 480,8	358 875,4
Північно-Західний	105 256,3	5 922,0	11 830,5	87 503,8	52 174,5
Північно-Східний	186 659,4	10 563,8	42 326,2	133 769,4	93 317,6
Подільський	118 213,0	4 257,6	21 610,3	92 342,1	72 848,1
Придніпровський	212 985,2	28 974,0	49 954,5	134 026,7	101 988,3
Причорноморський	457 918,4	206 378,6	42 868,3	462 818,8	800 509,3
Центральноукраїнський	69 449,3	2 153,9	9 775,6	54 793,2	43 713,4

З діаграми на рис. 6 видно, що у всіх СГР України переважають внутрішні туристи. Це свідчить про фінансову неспроможність громадян дозволити собі відпочинок за кордоном. Відсоток українців, які виїжджали за кордон значно менший у порівнянні з відсотком внутрішніх туристів. Бачимо, що найбільший відсоток громадян України, які відпочивали за кордоном у Донецькому та Столичному СГР. Найменший – у Причорноморському СГР, що пояснюється наявністю там свого рекреаційного ресурсу. Проте, найменший відсоток іноземних туристів спостерігався у Донецькому СГР, а найбільший – у Причорноморському.

Рис. 6 Структура туристичних потоків по СГР України за період 2000–2009 рр.

Висновки. В даний час спостерігається нерівномірний розподіл туристичних потоки до суспільно-географічних районів України. Це зумовлено особливостями розташування даних районів, наявністю на їх території туристичних ресурсів різних видів та рівнем популярності цих дестинацій серед українських та іноземних туристів.